

Załącznik do stanowiska Krajowej Izby Gospodarczej w prekonsultacji dotyczących transpozycji przepisów dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSDDD)

Nr	Tematyka	Treść pytania	Treść odpowiedzi
I. Przepisy dyrektywy CSDD			
1	Art. 1 [Przedmiot]:	Mając na uwadze zapisy art. 1 ust. 3, czy identyfikują Państwo akty prawne obecnie funkcjonujące w polskim systemie prawnym, które mogą stać w sprzeczności z zapisami dyrektywy i będą musiały zostać skorygowane drogą ustawy transponującej? W jakim zakresie mogą one być kolizyjne z dyrektywą?	Treść dyrektywy CSDDD w przeważającej części nie jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami krajowymi. Dostosowania mogą wymagać: przepisy ustawy o ochronie sygnalistów, ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych (art. 27), Kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego (art. 29 CSDDD). Dodatkowo wskazane będzie odniesienie do przepisów Kodeksu spółek handlowych, Kodeksu pracy oraz prawa ochrony środowiska, choć w charakterze uzupełniającym.
2	Art. 2 [Zakres stosowania]:	Czy są Państwu znane wyliczenia, ile przedsiębiorstw w Polsce będzie objętych zapisami dyrektywy w myśl art. 2 ust. 1 i 2?	Szacuje się, że obowiązki CSDDD obejmą około 500–700 dużych przedsiębiorstw w Polsce oraz do 10 000 podmiotów pośrednich (spółki zależne, franczyzy, podwykonawcy). Dane te mają charakter orientacyjny.
3		Jakie wyzwania identyfikują Państwo dla podmiotów objętych dyrektywą CSDD o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt. c? Czy Państwa zdaniem przepisy dyrektywy w odniesieniu do obowiązków nałożonych na tę grupę podmiotów (tj. francyz) są jasne i przejrzyste, czy też wymagają doprecyzowania? Czy Państwa zdaniem zapisy dyrektywy tworzą przestrzeń ku temu, aby wprowadzić dodatkowe ułatwienia dla tej grupy podmiotów drogą ustawy?	Przepisy dotyczące francyz wymagają doprecyzowania. Brak ustawowej definicji umowy franczyzy w prawie polskim powoduje wątpliwości interpretacyjne. Wskazane jest uregulowanie kwestii rozpoznawania takich umów oraz doprecyzowanie pojęć związanych z „wspólną tożsamością” i sposobem liczenia opłat licencyjnych. Dodatkowo konieczne jest zwiększenie świadomości przedsiębiorców co do objęcia francyz zakresem CSDDD.

4		Jak Państwa zadaniem ustawa może zapewnić, że przedsiębiorstwa nie będą nadużywały zapisów dyrektywy ustanawiających kryterium zatrudnionych pracowników, kwalifikujących przedsiębiorstwa do podlegania pod obowiązki CSDDD i tym samym unikały odpowiedzialności za spełnianie obowiązków dyrektywy? Jaki wpływ miałyby te przepisy na pracowników z państw trzecich (spoza UE) oraz w jakiej skali?	Ryzyko celowego zaniżania liczby pracowników w celu uniknięcia obowiązków CSDDD jest niskie. Dyrektywa dotyczy głównie największych podmiotów, które nie mają ekonomicznego powodu do takich działań. Wskazane jest jednak doprecyzowanie w ustawie kryteriów definiowania statusu pracownika zgodnie z orzecznictwem TSUE.
5		Czy identyfikują Państwo funkcjonującą w polskim prawie definicję pracownika zgodną z zapisami art. 2 ust. 4, która może zostać wykorzystana na potrzeby ustawy transponującej CSDDD? Jeżeli tak, proszę o wskazanie właściwych przepisów z definicją oraz przedstawienie uzasadnienia. Jeżeli nie, proszę o wskazanie, czy w tym wypadku ustawa transponująca powinna zmienić pewne przepisy zawierające definicję pracownika, wskazanie konkretnych przepisów które powinny zostać zmienione oraz przedstawienie uzasadnienia.	W polskim porządku prawnym brak jest definicji odpowiadającej art. 2 ust. 4 CSDDD. Wprowadzanie zmian do art. 2 Kodeksu pracy nie jest rekomendowane. Definicję należy zawrzeć bezpośrednio w ustawie implementującej, w sposób odpowiadający zakresowi dyrektywy.
6	Art. 3 [Definicje]:	Czy Państwa zdaniem definicja niekorzystnych skutków o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt. b – d jest wystarczająco precyzyjna? Jakie elementy są kluczowe do szerszego opisanie w ustawie transponującej w celu zapewnienia jasności przepisów?	Pojęcie „niekorzystnych skutków” ma charakter ramowy i wymaga doprecyzowania w ustawie transponującej, w szczególności w odniesieniu do skutków środowiskowych oraz praw człowieka. Należy ujednolicić interpretację pojęć w załączniku do dyrektywy i wskazać, czy samo naruszenie przepisów stanowi niekorzystny skutek, czy musi wystąpić faktyczna szkoda.
7		Czy Państwa zdaniem definicja łańcucha działalności, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt. g wystarczająco precyzyjna? Jakie elementy są kluczowe do szerszego opisanie w ustawie transponującej w celu zapewnienia jasności przepisów?	Pojęcie „łańcucha działalności” nie jest wystarczająco precyzyjne i wymaga doprecyzowania w ustawie. Należy jednoznacznie rozróżnić je od pojęć „łańcucha wartości” i „łańcucha dostaw” oraz wskazać zakres podmiotowy, jak również przedmiotowy obowiązków.

8		W kontekście niezależnej weryfikacji zewnętrznej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt h: a) Kto Państwa zdaniem może pełnić rolę niezależnego eksperta zewnętrznego weryfikującego przestrzeganie przez przedsiębiorstwo lub części jego łańcucha działalności wymogów dotyczących praw człowieka i wymogów środowiskowych? Czy obecnie istnieją podmioty (osoby prawne/fizyczne), które mogłyby pełnić funkcję takiego eksperta? b) Czy Państwa zdaniem ww. eksperci powinni spełniać dodatkowe kryteria inne niż wskazane w dyrektywie i jeżeli tak to jakie? c) Czy Państwa zdaniem wskazane byłoby utworzenie rejestru takich ekspertów prowadzonego przez odpowiedni organ/podmiot, który weryfikowałby ich kwalifikacje? Który organ administracji lub podmiot byłby właściwy do przeprowadzenia procesu ich akredytacji?	Funkcję niezależnych ekspertów mogą pełnić wyspecjalizowane jednostki posiadające doświadczenie w audytach ESG, prawach człowieka i ocenie środowiskowej, w tym podmioty akredytowane przez PCA oraz jednostki certyfikujące ISO 14001 lub SA8000. Wskazane jest utworzenie rejestru ekspertów prowadzonego przez MRIT we współpracy z PCA, co zapewni jednolite standardy i wiarygodność.
9	Art. 5 [Należyta staranność]:	Czy Państwa zdaniem konieczne byłoby wypracowanie standardu w zakresie stosowania kryterium tajemnicy przedsiębiorstwa, o której mowa w art. 5 ust. 3 w celu zapewnienia jasności prawnej i uniknięcia nadużyć w tym zakresie?	Ustanowienie krajowego standardu stosowania tajemnicy przedsiębiorstwa w ramach CSDDD jest uzasadnione. Standard powinien określać, jakie informacje nie mogą być utajniane (np. naruszenia praw człowieka, dane środowiskowe), oraz wprowadzać jasne zasady anonimizacji i proporcjonalności między ochroną interesu firmy a interesem publicznym.
10	Art. 10 [Zapobieganie potencjalnym niekorzystnym skutkom]:	Art. 10 ust. 6 oraz art. 11 ust. 7 mówią o tym, że „w przypadku gdy przedsiębiorstwo podejmuje decyzję o tymczasowym zawieszeniu lub zerwaniu relacji biznesowej, podejmuje kroki mające na celu zapobieżenie skutkom tego zawieszenia lub zerwania, złagodzenie ich lub usunięcie, informuje zainteresowanego partnera biznesowego o tej decyzji z odpowiednim wyprzedzeniem i przeprowadza przegląd tej decyzji.” Czy Państwa zdaniem ustawa transponująca powinna precyzować termin, w którym przedsiębiorstwo powinno poinformować o decyzji tymczasowego zawieszenia lub zerwania relacji biznesowej. Jeżeli tak, ile Państwa zdaniem powinien ten termin wynosić?	Ustawa nie powinna sztywno określać terminu powiadomienia. W przypadku wprowadzenia takiego przepisu termin nie powinien być krótszy niż 30 dni, a sposób jego liczenia i potwierdzania powinien być jednoznacznie opisany.

11	Art. 14 [Mechanizm powiadamiania i procedura dotycząca skarg]:	Jaki związek dostrzegają Państwo pomiędzy CSDDD a dyrektywą ws. sygnalistów ¹ w kontekście procedury skargowej o której mowa w art. 14 CSDDD? Na co Państwa zdaniem należy zwrócić uwagę w kontekście zapewnienia synergii i przejrzystości w funkcjonowaniu przepisów obu dyrektyw, mając na uwadze przepisy art. 30 CSDDD? W przypadku różnic, na co Państwa zdaniem należy zwrócić uwagę w formułowaniu przepisów i komunikacji do przedsiębiorców tak, aby należycie rozumieli oni różnice pomiędzy mechanizmami skargowymi obu dyrektyw?	W ustawie implementującej należy jasno wskazać relację między procedurami skargowymi wynikającymi z CSDDD a dyrektywą o ochronie sygnalistów. Utrzymywanie odrębnych systemów skargowych jest niekorzystne dla użytkowników, dlatego rekomendowane jest zapewnienie ich spójności i wzajemnej dostępności.
12		Jakie elementy składowe procedury skargowej identyfikują Państwo jako kluczowe do ustanowienia w procesie transpozycji CSDDD, szczególnie w fazie początkowej procedury, o której mowa w art. 14?	Konieczne jest precyzyjne określenie zakresu spraw objętych procedurą oraz definicji takich pojęć jak „sprawiedliwość”, „jawność” czy „przewidywalność”. Procedura powinna być prosta, dostępna i umożliwiać branżowe rozwiązania dla MŚP.
13		W jaki sposób Państwa zdaniem powinna działać procedura skargowa w odniesieniu do zapobiegania działaniom odwetowym wobec przedsiębiorstw? Proszę o podanie przykładów efektywnie działających analogicznych przepisów w innych aktach prawnych (również z innych p.cz. UE) wraz z uzasadnieniem.	Ochronę przed działaniami odwetowymi należy oprzeć na przepisach ustawy o ochronie sygnalistów, która zapewnia adekwatny poziom zabezpieczenia interesów podmiotów zgłaszających naruszenia.
14		W jaki sposób Państwa zdaniem powinien być skonstruowany mechanizm składania powiadomień o którym mowa w art. 14 ust. 5?	Zalecane jest wdrożenie rozwiązania informatycznego zapewniającego poufność i możliwość anonimowego kontaktu zwrotnego (np. przez szyfrowany kanał komunikacji lub anonimowy adres e-mail).
15	Art. 15 [Monitorowanie]	W jaki sposób Państwa zdaniem powinien wyglądać raport z oceny okresowej o której mowa w art. 15? Czy Państwa zdaniem ustawa powinna regulować szczegółową treść raportu w zakresie: objętości raportu, zakresu tematycznego, uwzględnienia całego łańcucha działalności w ocenie rzeczywistych i potencjalnych niekorzystnych skutków?	Ustawa nie powinna szczegółowo określać formy raportu. Wskazane jest połączenie raportowania CSDDD z obowiązkami wynikającymi z CSRD i standardów ESRS, aby uniknąć dublowania informacji.

16		Czy Państwa zdaniem powinna zostać stworzona formatka bądź wzór raportu, który zostałby przyjęty drogą rozporządzenia do ustawy transponującej (po przyjęciu przez Komisję Europejską aktu delegowanego o którym mowa w art. 16 ust. 3), w celu zapewnienia standaryzacji raportów?	Nie zachodzi potrzeba określania ustawowego wzoru raportu. Wystarczające będzie oparcie się na unijnych aktach delegowanych oraz standardach ESRS.
17	Art. 20 [Środki towarzyszące]	Czy identyfikują Państwo istniejące formy wsparcia interesariuszy, które mogłyby znaleźć zastosowanie w kontekście przepisów art. 20 ust. 2?	W Polsce funkcjonują już instytucje i instrumenty, które mogą pełnić funkcję środków towarzyszących: PARP, NCBR, BGK, PCA, PKN i KFS. Ustawa powinna umożliwiać wykorzystanie i rozwinięcie tych mechanizmów w celu wsparcia przedsiębiorstw.
18		Czy ustawa transponująca powinna sformułować terminowy wymóg wobec organów nadzoru w zakresie realizacji i przyjęcia środków towarzyszących o których mowa w art. 20 CSDDD?	Wskazane jest określenie 12-miesięcznego terminu na wdrożenie środków towarzyszących od dnia wejścia w życie ustawy, z możliwością wcześniejszego uruchomienia działań pilotażowych.
19		Czy identyfikują Państwo funkcjonujące mechanizmy wsparcia finansowego dla MŚP, które byłyby możliwe do stosowania w odniesieniu do art. 20 ust. 2? Jak powinny wyglądać warunki przyznania takiego wsparcia?	Wsparcie MŚP powinno być oparte na istniejących instrumentach (PARP, BGK, NCBR), z możliwością rozszerzenia o finansowanie wdrożeń due diligence. Pomoc powinna pokrywać do 80 % kosztów kwalifikowanych i obejmować doradztwo, szkolenia oraz audyty ESG.
20	Art. 24 [Organy nadzorcze]	Czy Państwa zdaniem możliwe jest wskazanie funkcjonujących w Polsce instytucji, które mogą pełnić rolę organu nadzoru o którym mowa w art. 24 dyrektywy? Jeżeli tak, proszę o wskazanie tych instytucji oraz uzasadnienie odpowiedzi. Czy Państwa zdaniem wskazane instytucje mają właściwe kompetencje do pełnienia funkcji takiego organu nadzoru, czy też należałoby rozszerzyć ich kompetencje?	Funkcję organu nadzoru mógłby pełnić UOKiK po rozszerzeniu kompetencji. Alternatywnie możliwe jest utworzenie Krajowej Platformy ds. Należytej Staranności przy MRiT, z udziałem PIP, GIOŚ i KAS, co zapewni koordynację i spójność działań.

21		Czy Państwa zdaniem możliwe byłoby wyznaczenie jednej grupy organów nadzoru odpowiadających za wdrażanie unijnych przepisów z zakresu należytej staranności? Jeżeli tak, jakie dostrzegają Państwo korzyści w utworzeniu jednej grupy organów nadzoru dla przepisów CSDDD, rozporządzenia ws. wylesiania (EUDR) ² , rozporządzenia ws. baterii i zużytych baterii (EUBR) ³ , rozporządzenia ws. minerałów konfliktowych ⁴ , rozporządzenia ws. pracy przymusowej ⁵ ?	Zasadne jest utworzenie jednej grupy organów nadzorczych obejmującej CSDDD, EUDR, EUBR, minerały konfliktowe i pracę przymusową, ponieważ wszystkie te akty opierają się na podejściu należytej staranności.
22		Czy widzą Państwo potrzebę komunikacji i współpracy pomiędzy organami nadzoru dla przepisów w zakresie należytej staranności? Jeżeli tak, proszę o informację na temat szczegółowych kwestii, które wymagałyby ścisłej współpracy.	Wymagana jest ścisła współpraca między organami w zakresie wymiany danych, interpretacji i procedur kontrolnych, co umożliwi spójne stosowanie przepisów.
23	Art. 25 [Uprawnienia organów nadzorczych]	Czy Państwa zdaniem powinien zostać wyznaczony maksymalny termin na podjęcie działań zaradczych o których mowa w art. 25 ust. 4? Jeżeli tak, jaki Państwa zdaniem powinien być to termin? Proszę o uwzględnienie informacji na temat innych przepisów, które mogłyby stanowić istotne wskazówki w tym zakresie.	Wyznaczenie jednego terminu na podjęcie działań zaradczych nie jest zasadne, ponieważ przypadki naruszeń mogą się znacznie różnić co do charakteru i skali.
24	Art. 26 [Uzasadnione obawy]	Jakiemu sądowi lub innemu niezależnemu i bezstronnemu organowi publicznemu właściwemu do oceny decyzji, działań lub zaniechania działania organu nadzorczego pod kątem ich zgodności z prawem materialnym i formalnym będzie podlegał organ nadzoru, o którym mowa w art. 24 CSDDD? Czy ustawa zgodnie z art. 26 ust. 6 CSDDD powinna tworzyć drogę apelacji od wyroku pierwszej instancji, tj. organowi nadzoru?	Odwwołanie od decyzji organu nadzoru powinno odbywać się w trybie administracyjnym z możliwością złożenia skargi do sądu administracyjnego, co zapewnia kontrolę legalności i bezstronność postępowania.
25	Art. 31 [Wsparcie publiczne, zamówienia publiczne i koncesje publiczne]	Jak Państwa zdaniem należy zapewnić zgodność z wymogiem art. 31, w tym ustanowienie nowych kryteriów zamówień publicznych, z obowiązującymi przepisami krajowymi w zakresie zamówień publicznych?	Zapewnienie zgodności z art. 31 wymaga zmian w ustawie Prawo zamówień publicznych. Wprowadzenie kryteriów zrównoważonego rozwoju powinno mieć charakter dobrowolny, aby zachować elastyczność i uniknąć nadmiernych obciążeń dla wykonawców.

II. Przepisy dyrektywy CSDD, które są przedmiotem negocjacji w ramach Omnibus I

Obecnie funkcjonujące zapisy dyrektywy CSDD są re-negocjowane w ramach inicjatywy Komisji Europejskiej "Omnibus I." Oznacza to, że część zapisów wymagających transpozycji do prawa krajowego może ulec zmianie. Propozycja legislacyjna pakietu deregulacyjnego Omnibus I Komisji Europejskiej w tym zakresie została opublikowana 26 lutego 2025 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła mandat negocjacyjny wprowadzający znaczące zmiany w tekście Omnibus I w tym zakresie 23 czerwca 2025 r. Obecnie oczekuje się na przedstawienie stanowiska negocjacyjnego Parlamentu Europejskiego oraz rozpoczęcie negocjacji w ramach trilogów. Pomimo tego, że proces negocjacji wciąż trwa, chcielibyśmy poznać Państwa wstępną opinię na temat kilku kluczowych kwestii:

	Art. 8 [Identyfikowanie i ocena rzeczywistych i potencjalnych niekorzystnych skutków]	Komisja Europejska proponuje, aby w odniesieniu do pośrednich partnerów biznesowych nie było obowiązku sporządzenia katalogu działalności, aby zidentyfikować ogólne obszary, w których wystąpienie niekorzystnych skutków jest najbardziej prawdopodobne i w których istnieje największe prawdopodobieństwo, że będą one najdotkliwsze. Proponuje zastąpienie tego obowiązku warunkiem mówiącym o tym, że jeżeli przedsiębiorstwo posiada wiarygodne informacje pozwalające przypuszczać, że wystąpiły lub mogą wystąpić niekorzystne skutki na poziomie działalności pośredniego partnera biznesowego przeprowadza ono szczegółową ocenę o której mowa w art. 8 ust. 2 pkt. b. Propozycja jest inspirowana zapisami niemieckiej ustawy LkSG sekcji 9 ust. 3 mówiącej o tym, że jeżeli przedsiębiorstwo posiada rzeczywiste przesłanki sugerujące, że naruszenie obowiązku związanego z prawami człowieka lub ochroną środowiska u dostawców pośrednich może być możliwe (uzasadniona wiedza), musi ono bez zbędnej zwłoki i w uzasadnionym zakresie przeprowadzić analizę ryzyk.	Propozycja Komisji Europejskiej stanowi rozwiązanie korzystne z punktu widzenia przedsiębiorstw. Zastosowanie zasady opartej na „wiarygodnych informacjach” pozwoli na proporcjonalne reagowanie i zmniejszy obciążenia administracyjne, zachowując skuteczność systemu należytej staranności.
26		Czy Państwa przedsiębiorstwo bądź organizacja ma doświadczenie w zakresie stosowania przepisów LkSG? Jeżeli tak, to jaki wpływ Państwo zaobserwowali oraz czy zapisy sekcji 9 ust. 3 ustawy są Państwa zdaniem jasne i intuicyjne w stosowaniu? Czy przewidują Państwo, że propozycja Komisji Europejskiej będzie miała podobny	Nie posiadamy bezpośredniego doświadczenia w zakresie stosowania przepisów niemieckiej ustawy o należytej staranności w łańcuchach dostaw (LkSG). Niezależnie od tego, przeprowadzono analizę zagadnienia w oparciu o dostępne doświadczenia Niemiec. Po zapoznaniu się z treścią ustawy LkSG oraz po porównaniu jej zapisów z propozycją rozwiązań przedstawioną przez Komisję Europejską w ramach pakietu Omnibus I, uzyskano rozeznanie w zakresie

		efekt na przedsiębiorstwa jak ustawa LkSG, czy też zauważają Państwo pewne różnice w propozycji opisanej w Omnibusie I?	potencjalnych trudności oraz możliwych implikacji dla Polski wynikających z wdrożenia podobnych mechanizmów. Z perspektywy funkcjonalnej wskazane jest wprowadzenie rozwiązań ograniczających obciążenia administracyjne i finansowe w procesie badania łańcucha dostaw. Zapis sekcji 9 ust. 3 ustawy LkSG należy uznać za zasadny, ponieważ opiera się na zasadzie działania „trigger-based”, tj. reagowania na określony sygnał lub bodziec. W przedsiębiorstwach dysponujących efektywnymi systemami compliance taki model może okazać się bardziej skuteczny oraz mniej kosztowny, ponieważ nie wymaga pełnego mapowania całej sieci pośredników. Jednocześnie należy podkreślić, że brak jednoznacznego określenia, co stanowi bodziec lub sygnał, stanowi istotne ograniczenie praktyczne. Konieczne jest opracowanie precyzyjnych wytycznych oraz zapewnienie organowi nadzorcemu odpowiednich kompetencji kontrolnych. Doświadczenia niemieckich przedsiębiorstw wskazują, że model „trigger-based” może być skuteczny wyłącznie warunkowo – pod warunkiem istnienia jasnych kryteriów oraz przejrzystych zasad jego stosowania.
27		Czy Państwa zdaniem propozycja Komisji Europejskiej w odniesieniu do zmiany art. 8 ust. 2 pkt. a jest z perspektywy przedsiębiorstw jasna i precyzyjna? Jeżeli nie, czy dostrzegają Państwo możliwość doprecyzowania definicji wiarygodnej informacji bądź zasad stosowania proponowanych przepisów, mając na uwadze, że są to zapisy objęte art. 4 dot. harmonizacji, uniemożliwiającym p.c.z. wprowadzanie do prawa krajowego bardziej rygorystycznych przepisów odbiegających od przepisów ustanowionych w art. art. 8 ust. 2.	Propozycja Komisji Europejskiej dotycząca zmiany art. 8 ust. 2 lit. a stanowi krok w kierunku większej standaryzacji raportowanych danych, co należy ocenić pozytywnie z perspektywy przejrzystości i porównywalności informacji. Z punktu widzenia przedsiębiorstw przepisy te nie są jednak w pełni jasne i precyzyjne, zwłaszcza w zakresie definicji pojęcia „wiarygodnej informacji” oraz zasad technicznych jej przekazywania, w szczególności: -Brak jednoznacznych wytycznych określających, jakie źródła danych oraz jakie metody weryfikacji spełniają kryterium wiarygodności, co ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego stosowania przepisów. Dodatkowo wymóg przekazywania metadanych w ściśle określonym formacie może generować dodatkowe obciążenia techniczne i organizacyjne, zwłaszcza w przypadku braku doprecyzowania struktur danych w aktach wykonawczych.

			-Z uwagi na zasadę harmonizacji określoną w art. 4, państwa członkowskie nie będą mogły wprowadzać bardziej rygorystycznych lub odmiennych rozwiązań krajowych. Tym samym niezbędne jest, aby na poziomie Unii Europejskiej zostały opracowane szczegółowe akty delegowane oraz praktyczne wytyczne, które jasno określą sposób oceny wiarygodności informacji i wskażą minimalne standardy dowodowe. Zasadne jest doprecyzowanie pojęcia „wiarygodnej informacji” poprzez wskazanie kryteriów jakościowych, takich jak źródło, data uzyskania, metoda weryfikacji oraz kontekst pozyskania informacji. Określenie tych zasad w sposób jednoznaczny i praktyczny umożliwi przedsiębiorstwom – w tym w szczególności podmiotom z sektora energetycznego – spójne i efektywne wdrażanie przepisów w ramach systemów należytej staranności.
	Art. 13 [Konstruktywna współpraca z interesariuszami]	KE proponuje ograniczenie obowiązku konsultacji na podstawie art. 13 do „odpowiednich interesariuszy”, w praktyce zmieniając dotychczasową definicję interesariuszy z art. 3 ust. 1 pkt. n oraz zniesienie obowiązku konsultacji wskazanej grupy interesariuszy dla zapisów art. 13 ust. 3 pkt. c i e.	Odniesienie się do pojęcia „odpowiednich interesariuszy” należy ocenić pozytywnie, ponieważ umożliwia skupienie konsultacji na podmiotach faktycznie istotnych dla działalności przedsiębiorstwa. Zmiany proponowane w art. 13 ust. 3 pkt c i e są zasadne i przyczyniają się do uproszczenia procesów.
28		Czy Państwa zdaniem definicja interesariuszy opisana w art. 3 ust. 1 pkt. n powinna zostać utrzymana, nawet w sytuacji, gdy przepisy dyrektywy zostaną zmienione ze skutkiem ograniczenia tej definicji do treści propozycji Komisji Europejskiej zawartej w Omnibusie I? Analogicznie, czy ustawa transponująca powinna uwzględniać obowiązek konsultacji w przypadkach określonych w art. 13 ust. 3 pkt c i e, w wypadku, gdyby zostały one wykreślone w dyrektywie zmieniającej CSDDD? Jakie widzą Państwo korzyści bądź wady związane z uwzględnieniem w ustawie transponującej szerszej definicji niż ta proponowana przez Komisję Europejską w ramach Omnibusu I oraz rozszerzeniem obowiązku konsultacji w określonych przypadkach?	W procesie transpozycji należy unikać sytuacji, w której polskie przepisy nakładałyby na przedsiębiorstwa dalej idące obowiązki niż wynikające z prawa unijnego. Wskazane jest przyjęcie podejścia realistycznego, uwzględniającego zaangażowanie interesariuszy adekwatnie do ich faktycznego wpływu na działalność przedsiębiorstwa.

	Art. 22 [Przeciwdziałanie zmianie klimatu]	Obecne stanowisko Rady UE do negocjacji z PE proponuje ograniczenie obowiązków opisanych w art. 22 jedynie do przyjęcia planów transformacji klimatycznej, a nie ich wdrożenia. Propozycja ta jednak zachowuje obowiązek corocznej aktualizacji planów transformacji klimatycznej. W obecnych zapisach CSDDD obowiązek wdrożenia planu transformacji klimatycznej ma być egzekwowany przez organ nadzoru, o którym mowa w art. 24, który na podstawie dotychczasowego planu transformacji klimatycznej przedsiębiorstwa ocenia to, czy jest on możliwy do zrealizowania lub czy wymaga zwiększenia ambicji w planowanych działaniach implementacyjnych. Ponadto, praktyka z innych państw posiadających krajowe ustawy o należytej staranności w działalności biznesowej pokazuje, że organy nadzoru zwykle nie decydują się nakładać kar na przedsiębiorstwa, tak długo jak współpracują one z organem nadzoru. Zakładając, że w wyniku negocjowanych uproszczeń, obowiązek opisany w art. 22 zostanie ograniczony jedynie do przyjęcia planu transformacji klimatycznej, rola organu nadzoru również zostanie ograniczona do weryfikacji przyjęcia takiego planu oraz miękkiego doradztwa w zakresie jego kształtu i treści.	Samo przyjęcie planu transformacji klimatycznej bez jego realizacji nie ma praktycznej wartości. Plan powinien zawierać konkretne działania i kamienie milowe, lecz Polska nie powinna wprowadzać wymogów surowszych niż pozostałe państwa UE. Zasadne jest przyjęcie rozwiązania kompromisowego – utrzymanie obowiązku opracowania planu zgodnie z propozycją KE, z jednoczesnym wymogiem monitorowania postępu i corocznej aktualizacji pod nadzorem doradczym organu.
29		Czy w tym wypadku Państwa zadaniem należy rozszerzyć przepisy art. 22, dając organom nadzoru większe uprawnienia, bądź przywrócić obowiązek wdrożenia planu transformacji klimatycznej? Czy Państwa zdaniem możliwe jest za pomocą przepisów zwiększenie użyteczności organu nadzoru z perspektywy przedsiębiorstw, które w kontekście stanowiska Rady UE mogą mieć mniejszą motywację, aby szukać porad i wytycznych ze strony organu nadzoru w zakresie właściwej implementacji? Czy możliwe jest rozszerzenie przepisów bez nakładania dodatkowych obciążeń na przedsiębiorstwa?	Rozszerzanie przepisów art. 22 nie jest zasadne. Pożądane jest natomiast wzmocnienie funkcji doradczej organu nadzoru, aby wspierał przedsiębiorstwa w prawidłowej implementacji obowiązków i zwiększał ich motywację do współpracy.

30		W celu zapewnienia spójności z celem polegającym na ograniczeniu globalnego ocieplenia do 1,5°C zgodnie z porozumieniem paryskim i celem osiągnięcia neutralności klimatycznej ustanowionym w rozporządzeniu (UE) 2021/1119, w tym jego celami pośrednimi i celami w zakresie neutralności klimatycznej do 2050 r., oraz w stosownych przypadkach, z ekspozycją przedsiębiorstwa na działalność związaną z węglem, ropą naftową i gazem ziemnym, czy Państwa zdaniem ustawa transponująca powinna zachować dotychczas funkcjonujący w CSDDD standard najlepszych starań („best efforts”), zakładając przyjęcie zmian zaproponowanych w stanowisku Rady, która proponuje zastąpienie go standardem rozsądnych starań („reasonable efforts”)?	W ustawie transponującej powinien zostać przyjęty standard „reasonable efforts”, zgodnie z propozycją Rady UE. Rozwiązanie to jest bardziej proporcjonalne, zapewnia przewidywalność dla przedsiębiorstw i zachowuje zgodność z innymi regulacjami unijnymi. Przyjęcie takiego podejścia uzasadnia większa przewidywalność i pewność prawa dla podmiotów gospodarczych, ograniczenie ryzyka procesowego oraz ułatwienie praktycznego stosowania przepisów, w tym dokonywania oceny przez sądy i organy nadzoru w sposób adekwatny i proporcjonalny.
	Art. 29 [Odpowiedzialność cywilna przedsiębiorstw i prawo do pełnej rekompensaty]	W art. 29 KE proponuje zastąpienie odpowiedzialności zgodnie z ust. 1 odpowiedzialnością zgodnie z prawem krajowym za szkodę wyrządzoną osobie fizycznej lub prawnej w wyniku nieprzestrzegania wymogów w zakresie należytej staranności zniesienie obowiązku wprowadzenia powództw przedstawicielskich.	Propozycja Komisji Europejskiej dotycząca oparcia odpowiedzialności na przepisach prawa krajowego jest właściwa. Umożliwia stosowanie znanych mechanizmów Kodeksu cywilnego i zapobiega wprowadzaniu rozwiązań bardziej restrykcyjnych niż w innych państwach UE.
		Jakie widzą Państwo wyzwania dla wdrożenia przepisów art. 29 CSDDD w przypadku przyjęcia zmian proponowanych przez Komisję Europejską w ramach Omnibusa I? W jaki sposób ustawa może zapewnić efektywne stosowanie prawa krajowego do egzekwowania odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną osobie fizycznej lub prawnej w wyniku nieprzestrzegania wymogów w zakresie należytej staranności?	Największym wyzwaniem będzie powiązanie obowiązków należytej staranności z krajowymi zasadami odpowiedzialności cywilnej. Dla zapewnienia skuteczności przepisów ustawa powinna umożliwiać firmom wykazanie dochowania staranności oraz promować polubowne formy rozwiązywania sporów, np. mediacje.
31		Czy w Państwa opinii zasadnym by było uwzględnienie w ustawie transponującej zapisów umożliwiających skorzystanie z powództw przedstawicielskich o których jest mowa w art. 29 ust. 3 pkt. d, nawet w przypadku, gdy w wyniku negocjowanych uproszczeń zapisy te zostaną wykreślone z CSDDD?	Wprowadzanie powództw przedstawicielskich nie jest zasadne, jeśli zostaną usunięte z dyrektywy. Zachowanie spójności z prawem UE oraz wykorzystanie istniejących mechanizmów krajowych zapewni odpowiedni poziom ochrony prawnej bez dodatkowych obciążeń dla przedsiębiorstw. Potencjalne wyzwania dla wdrożenia przedmiotowych regulacji w Polsce koncentrują się przede

			wszystkim na zjawisku fragmentacji prawnej. Fragmentacja ta wynika bezpośrednio z braku jednolitego mechanizmu na poziomie Unii Europejskiej, co prowadzi do zróżnicowania standardów ochrony prawnej pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi. Sytuacja ta stwarza ryzyko forum shopping, polegającego na tym, że podmioty poszkodowane będą preferowały jurysdykcje oferujące bardziej korzystne ramy prawne. Dodatkowo, identyfikuje się problemy w obszarze proceduralnym, w tym skomplikowane procedury, które stanowią trudność w skutecznym dochodzeniu roszczeń indywidualnych, a także niską efektywność obecnie funkcjonujących powództw grupowych.
III. Pytania ogólne			
32		Czy posiadają Państwo ogólne analizy, raporty rynkowe, opracowania, które dotyczą kwestii uregulowanych w dyrektywie CSDDD i które można wykorzystać przy implementacji dyrektywy? Czy wspomniane publikacje zawierają wskazówki w zakresie transpozycji przepisów CSDDD? Proszę o przedstawienie uzasadnienia dla wykorzystania danego opracowania w procesie transpozycji oraz podanie linku bądź załączenie w Państwa odpowiedzi wszystkich wskazanych opracowań.	Komitet ds. Zrównoważonego Biznesu nie dysponuje własnymi analizami ani opracowaniami rynkowymi dotyczącymi dyrektywy CSDDD, które mogłyby stanowić podstawę dla procesu jej implementacji.

33		Czy dostrzegają Państwo możliwość dodatkowych dostosowań w przepisach ustawy, które pozwoliłyby zminimalizować wskazane negatywne wpływy wynikające z konieczności wdrożenia przepisów CSDDD do polskiego prawa? Proszę o wskazanie potencjalnych negatywnych wpływów wraz z odniesieniem do konkretnych przepisów i uzasadnieniem.	Negatywne skutki wdrożenia dyrektywy mogą wynikać przede wszystkim z wysokich kosztów oraz złożoności nowych obowiązków. Ustawa powinna być skonstruowana w sposób przejrzysty i proporcjonalny, dostosowany do skali działalności przedsiębiorstw, z wykorzystaniem pojęć już funkcjonujących w prawie krajowym. Takie podejście pozwoli ograniczyć ryzyko nadmiernych obciążeń i zapewni efektywne wdrożenie przepisów.
34		Czy identyfikują Państwo rozwiązania z innych państw, które wdrożyły krajowe ustawy dotyczące należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju i które mogą stanowić inspirację w zakresie tworzenia ustawy transponującej CSDDD? Proszę o podanie nazwy ustawy z innego państwa wraz z krótkim opisem czego dotyczy oraz wskazaniem konkretnych przepisów bądź rozwiązań, które warto by było zastosować w tworzeniu przepisów ustawy transponującej CSDDD.	Na obecnym etapie prac Komitet nie wskazuje konkretnych przykładów krajowych ustaw dotyczących należytej staranności jako bezpośrednich wzorców transpozycji dyrektywy CSDDD.
35		Czy dokonywali Państwo konkretnych wyliczeń w zakresie tego, ile podmiotów w Polsce będzie objętych przepisami CSDDD? Czy uwzględniali Państwo w tych wyliczeniach również scenariusze związane z proponowanym zmniejszeniem zakresu dyrektywy zgodnie z propozycją zawartą w mandacie negocjacyjnym Rady UE bądź innych propozycjach w ramach Omnibus I? Proszę o przedstawienie tych danych wraz z zastosowaną metodologią. W miarę możliwości, proszę również o załączenie bądź podanie linku do wspomnianej analizy.	Komitet nie prowadził własnych analiz ani szacunków dotyczących liczby podmiotów w Polsce, które mogą zostać objęte zakresem stosowania dyrektywy CSDDD po wprowadzeniu zmian wynikających z propozycji Rady UE i pakietu Omnibus I.

36		Czy dostrzegają Państwo inne kwestie kluczowe do zaadresowania w kontekście transpozycji CSDD na które należy dodatkowo zwrócić uwagę? Proszę o opisanie problemu wraz z uzasadnieniem oraz ew. propozycją rozwiązania.	Na obecnym etapie prac Komitet nie identyfikuje dodatkowych zagadnień wymagających ujęcia w procesie transpozycji dyrektywy CSDDD do polskiego porządku prawnego.
----	--	---	---